

Nr 118.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen; given Stock-
holms slott den 29 maj 1914.*

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ci-
vilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen
att för ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen på extra stat
för år 1915 bevilja ett anslag av 9,300 kronor, att användas i huvud-
saklig överensstämmelse med de i nämnda protokoll angivna grunder.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande
utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all
kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 29 maj 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, följande:

Då jag inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 14 maj 1914 anmälde de frågor, som rörde regleringen av riksstatens sjätte huvudtitel för år 1915, anförde jag under punkt 13 »ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen», hurusom chefen för finansdepartementet torde komma att för Kungl. Maj:t framlägga ett inom samma departement utarbetat förslag till lag om tillsyn å fartyg, avsett att föreläggas nu pågående riksdag; att enligt detta förslag ifrågavarande tillsyn skulle utövas av kommerskollegium i egenskap av fartygsinspektionens chefsmyndighet samt under dess överinseende och ledning av särskilda fartygsinspektörer eller andra därtill av kollegium förordnade personer; att kollegiets tillsyn emellertid enligt förslaget skulle i vissa avseenden

utövas under samverkan med socialstyrelsen såsom yrkesinspektionens chefsmyndighet, en samverkan, vars former framdeles skulle närmare bestämmas av Kungl. Maj:t; samt att, för att bereda socialstyrelsen möjlighet att verksamt deltaga i de sjöfartstekniska detaljernas bedömning, hos styrelsen skulle, enligt föredragande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden den 30 januari 1914, tillsvidare anställas en särskild tjänsteman med nautisk eller eventuellt fartygsteknisk utbildning.

Jag erinrade vidare i korthet om det av socialstyrelsen i infordrat underdånigt utlåtande den 28 april 1914 avgivna yttrandet i ämnet — var till jag i det följande återkommer — samt hemställde, enär ifrågavarande lagärende då ännu var under beredning inom finansdepartementet, för det dåvarande allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen, för ändamålet beräkna ett anslag på extra stat för år 1915 av 10,000 kronor, en hemställan som också av Kungl. Maj:t bifölls.

Efter det nämnda förslag till lag om tillsyn å fartyg gjorts till föremål för vidare behandling, läser chefen för finansdepartementet denna dag föreslå Kungl. Maj:t besluta att till riksdagen avlåta dels proposition med förslag till lag om tillsyn å fartyg dels ock proposition angående anordnande av utvidgad kontroll å fartygs sjövärdighet m. m.

Då jag nu alltså har att ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla frågan om anslag till ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen för angivna ändamål, tillåter jag mig till sakens närmare utredning och belysande hänvisa till innehållet i nyssnämnda två propositioner och särskilt till de delar därav, som innefatta utredning, i vad mån den sålunda ifrågasatta statskontrollen å fartyg avser tillvaratagandet av sociala intressen och alltså bör falla inom området för socialstyrelsens verksamhet. Jag syftar härvid närmast å förut omförmälda, vid den förstnämnda av propositionerna fogade utdrag av statsrådsprotokollet för den 30 januari 1914 och särskilt vad däri förekommer i motiveringen till 2 § i då föreliggande förslag till lag om tillsyn å fartyg.

Sedan socialstyrelsen anmodats avgiva det utlåtande, som från styrelsens sida kunde föranledas av spörsmålet om ökning av styrelsens arbetskrafter med hänsyn till den planerade, utvidgade statskontrollen å fartygs sjövärdighet och vad därmed står i samband, inkom, såsom jag nämnt, styrelsen med omförmälda underdåniga utlåtande av den 28 april 1914. Däri har styrelsen, efter att hava erinrat om förslaget innehåll

rörande kommerskollegii och socialstyrelsens inbördes förhållande med hänsyn till den ifrågasatta statskontrollen, anført följande:

»Beträffande den på styrelsen enligt det föreliggande förslaget ankommande tjänsteverksamhet och därmed påkallade ökning av styrelsens arbetskrafter tillåter sig styrelsen till en början framhålla svårigheten att framlägga något närmare preciserat förslag, innan styrelsen haft tillfälle taga kännedom om, huru fartygsinspektionens till kommerskollegium förlagda väsentliga verksamhet och organisation komma att gestalta sig.

Styrelsens ifrågavarande tjänsteverksamhet skulle väl emellertid komma att omfatta medverkan vid utarbetandet av de tillämnade, kompletterande specialförfattningarna, beredning samt föredragning i fartygsinspektionens chefsmyndighet av ärenden utav speciellt social natur, såsom rörande sådana anordningar till förekommande av olycksfall i arbete, som ej äro att hänföra till betingelserna för sjövärdighet, åtgärder för arbetets sundhet, sjöfolkets kost-, logis- och sjukvårdsförhållanden, vissa frågor rörande bemanningen, minderårigas användande m. m., samråd med denna myndighet i ärenden, vari ingå avsevärda sociala moment, meddelande av anvisningar och råd åt de lokala fartygsinspektörerna rörande deras tillsyn över de sociala bestämmelsernas efterlevnad, kontroll å denna tillsyns utövning samt granskning och bearbetning av rapporter och andra uppgifter från de lokala inspektörerna m. m. Till vinnande av överskådlighet och reda i avseende å nyss angivna tjänsteåligganden torde det bliva nödvändigt att hos styrelsen upplägga och föra ett kortregister över samtliga fartygsinspektionen underkastade fartyg.

Såsom förut berörts, skulle hos styrelsen anställas en tjänsteman med nautisk eller eventuellt fartygsteknisk utbildning. På denne tjänsteman skulle arbetet och ansvaret för styrelsens deltagande i fartygsinspektionens verksamhet väsentligen komma att vila. Såväl i sitt arbete inom styrelsen som vid sin medverkan inom kommerskollegium måste han sannolikt medgivas betydande självständighet. Antagligen skulle han ej sällan, då annan representation ej ansågs nödvändig, komma att såsom representant för styrelsen deltaga i kollegii plena. I betraktande av dessa omständigheter samt arbetets omfattning och önskvärdheten att till befattningen förvärva en fullt kompetent person, lärer denna tjänsteman (byråassistent för sjöfartsärenden) ej lämpligen kunna givas lägre ställning, än som motsvarar tjänstemäns av 2:dra graden inom de centrala ämbetsverken. Beträffande frågan om nautisk eller fartygsteknisk utbildning vore att föredraga för denna tjänsteman vill det synas styrelsen, som om åt det förra slaget av utbildning borde givas företräde. För ett rätt bedömande av de sociala spörsmålen i avseende å sjöfarten torde det nämligen i främsta rummet erfordras den intima kännedom om arbets- och levnadsförhållandena ombord, som endast en erfaren sjöman kan förväntas äga.

Med nu omförmälda tjänsteman kan emellertid styrelsens behov av ökad arbetskraft med hänsyn till fartygsinspektionen ej anses fyllt. Det lär nämligen icke kunna förväntas, att denne tjänsteman skall kunna utan särskilt, fackbildat biträde behörigen medhinna de otvivelaktigt talrika och tidskrävande göromål, som berörda verksamhet sannolikt komme att medföra. Särskilt torde antagligen det förhållande, att han för sin verksamhet i stor utsträckning komme att vara hänvisad till ett annat ämbetsverk, kommerskollegium, vara ägnat att öka hans arbetsbörda, varjämte vidsträckta tjänstesor torde taga avsevärd del

av hans tid i anspråk. Styrelsen finner sig således nödgad föreslå, att hos styrelsen måtte anställas ett särskilt biträde (amanuens) åt ifrågavarande tjänsteman. För att denne biträdande tjänsteman skall bliva till avsedd nytta, måste han äga kompetens att handlägga vanligare ärenden. En dylik kompetens skulle dessutom, som önskligt vore, bereda möjlighet för honom att uppehålla här förstberörda tjänst under semester och tjänstledighet för dess innehavare eller då denne vistas på tjänsteresor. För denne tjänsteman torde, ehuru han möjligen tillika kunde innehava annan tjänst eller anställning, ej få beräknas lägre arvode än 2,500 kronor för år.

Förutom nu föreslagna tvänne befattningshavare torde styrelsens deltagande i fartygsinspektionens verksamhet påkalla ökning av styrelsens kvinnliga biträden. Berörda deltagande, som ju bland annat skulle påkalla en synnerligen livlig skriftväxling med de talrika lokala inspektionsorganen och bearbetning av vissa, från dem inkomna uppgifter, komme nämligen med säkerhet att medföra så mycket arbete med enklare skriv- och räknegöromål, att det ej gärna kan påläggas styrelsens förutvarande, för annat arbete strängt i anspråk tagna, kvinnliga personal. Därjämte torde ock komma att erfordras någon höjning i anslagsposten till extra biträden, sakkunniga, vikariatsersättningar etc. Slutligen måste merberörda verksamhet beräknas medföra viss ökning av styrelsens omkostnader för skrivmaterialier, litteratur m. m.

För socialstyrelsens deltagande, i överensstämmelse med det remitterade förslaget, uti den planerade fartygsinspektionens verksamhet torde sålunda, såvitt styrelsen nu kan bedöma, erfordras anslag till:

arvode åt en tjänsteman av 2:dra lönegraden (byråassistent för sjöfartsärenden)	kronor	5,600: —
arvode åt ett manligt biträde (amanuens)	»	2,500: —
» » » kvinnligt biträde	»	1,175: —
till extra biträden, sakkunniga, vikariatsersättningar etc.	»	725: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>10,000: —</u>

Det i styrelsens stat uppförda extra anslaget skulle alltså för berörda ändamål kräva en ökning av 10,000 kronor.»

Beträffande skälen för att välja kommerskollegium till chefsmyndighet för fartygsinspektionen samt att överlämna åt socialstyrelsen att vaka över de sociala intressenas behöriga tillgodoseende hos chefsmyndigheten, hänvisar jag till vad i sådant hänseende förekommer i de på finansdepartementets föredragning ankommande, med nu förevarande fråga sammanhängande ärenden. För att fylla sin nya uppgift är det emellertid tydligt, att socialstyrelsens arbetskrafter behöva förstärkas.

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att den i nämnda statsrådsprotokoll åsyftade tjänsteman, som för sådant ändamål skulle hos styrelsen anställas, bör hava nautisk utbildning snarare än skeppsbyggeri- eller maskinteknisk, och detta i huvudsak på de av socialstyrelsen anförda grunder.

Departements-
chefen.

Beträffande de avlöningsförmåner och den ställning i övrigt, som skulle tillkomma denne tjänsteman (byråassistent för sjöfartsärenden), lära visserligen hans befogenhet och tjänsteåligganden icke böra gestalta sig så, att han under förekommande tjänsteresor eller eljest kan meddela föreskrifter åt de lokala fartygsinspektörerna, vilka ju skulle lyda under en annan förvaltningsgren, nämligen kommerskollegium. Men inom socialstyrelsen bliver ifrågavarande tjänsteman tydligtvis den ende, fränsett amanuensen — till vilken jag här nedan återkommer —, som i allmänhet besitter tillräcklig sakkunskap på området för att rätt kunna bedöma hithörande frågor, vilka ofta nog kunna vara av en viss ingripande betydelse. Ansvaret för ett behörigt tillvaratagande för sjöfartens vidkommande av de sociala momenten kommer följaktligen att huvudsakligen vila på byråassistenten för sjöfartsärenden. Det synes därför skäligt, att byråassistenten inom socialstyrelsen, såsom styrelsen föreslagit, erhåller ett mot andra lönegradens avlöningsförmåner, efter beräkning av pensionsavdrag, svarande arvode å 5,600 kronor.

Kompetensvillkoren för denne befattningshavare synas mig böra vara enahanda som de, vilka skulle krävas för den nautiskt utbildade inspektören inom fartygsinspektionsavdelningen i kommerskollegium.

Särskilt med hänsyn till rekryteringen i fråga om byråassistentbefattningen samt till behovet av vikarie för byråassistenten i förekommande fall torde anställandet av en amanuens åt honom vara väl motiverat. Dock synas mig icke övertygande skäl hava förebragts till stöd för att tilldela denne amanuens högre arvode än det för amanuenser i allmänhet vanliga. Jag anser 1,800 kronor såsom ett härutinnan skäligt belopp. Härvid skulle ock det arvode stanna, som man tänkt sig för den tekniskt utbildade amanuensen inom kommerskollegii fartygsinspektionsavdelning, vilken amanuens ju skulle erhålla motsvarande ställning och uppgifter.

Mot socialstyrelsens krav på ett nytt kvinnligt biträde finner jag ej anledning till erinran men anser dess arvode böra bestämmas till 1,150 kronor, motsvarande, efter avdrag för pensionsavgift, den till ordinarie kvinnliga biträden av motsvarande lönegrad inom centralförvaltningen i allmänhet utgående begynnelseavlöningen.

För utjämnande av anslagets slutsumma torde det av socialstyrelsen föreslagna beloppet till extra biträden, sakkunniga, vikariatsersättningar etc., vilket belopp icke lär vara rådligt att minska, lämpligen böra bestämmas till 750 kronor.

Hela den för år 1915 för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagssumman framgår av följande, på det nu anförda grundade sammanställning:

Arvode åt en byråassistent för sjöfartsärenden	kronor 5,600:—
» åt en nautiskt utbildad amanuens	» 1,800:—
» till ett kvinnligt biträde	» 1,150:—
Till extra biträden, sakkunniga, vikariatsersättningar etc.	» 750:—
	<hr/>
	Summa kronor 9,300:—

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen på extra stat för år 1915 bevilja ett anslag av 9,300 kronor, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med de av mig nu angivna grunder.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

E. Lomm.
